

Leren lesgeven op afstand

Curio docenten vertellen over hun eerste ervaringen met online lesgeven

curio

Introductie

In maart 2020 veranderde alles. Terwijl de samenleving door corona soms stil leek te staan, stonden de Curio docenten, studenten en leerlingen dat zeker niet. Razendsnel schakelden ze over op digitaal onderwijs. Daar zijn we ontzettend trots op. Hoe pakten ze dit aan? Welke uitdagingen leverde het op? Met welke technieken werkten ze? We interviewden twaalf docenten over deze bijzondere, heftige, maar ook leerzame eerste periode. Lees mee hoe zij de eerste maanden van afstandsonderwijs hebben ervaren.

LEES

Inhoudsopgave

Introductie	2
Sukran Arslan: basiseducatie/ Nt2	4
Jesse Rutters: Curio de rotonde	6
Sjoukje Rietbroek: internationale schakelklas	8
Froukje van Gils v.d. Wittenboer: marketing, communicatie en evenementen	10
Karin Kort en Bert-Jan Schotel: juridisch en financiële dienstverlening	12
Marieke Stout: Curio prinsentuin andel	14
Kiki de Bruijn: Curio scala	16
Bart Roos: software developer	18
Bas Barten: hospitality en management	20
Frank Kerstens en Roland Frijters: basiseducatie/ Nt2	22

"Een groot deel van onze doelgroep zit in een sociaal isolement. De cursisten zijn dan ook superblij dat het lesprogramma doorgaat.

Dankzij het online leren via Teams hebben ze toch sociale contacten."

Sukran Arslan

Haar specifieke doelgroep zorgt voor extra uitdagingen in het afstandsleren. Toch zette ze met haar team binnen een week een nieuw lesprogramma op touw. Sukran werkte acht jaar als loopbaan-begeleider voor moeilijk opvoedbare jongeren in het mbo. In 2015 maakte ze de overstap naar basiseducatie/Nt2. Ze geeft Nederlandse les aan anderstaligen die de Nederlandse taal willen leren. In het kader van inburgering of optimalisatie van het taalniveau. Ook leert ze buitenlandse analfabeten lezen en schrijven.

Naam	Sukran Arslan
Leeftijd	46
Functie	docent Nederlands
Opleiding	basiseducatie / Nederlands als tweede taal (Nt2)

Hoe is je manier van werken veranderd sinds de coronacrisis?

"Ik ben voorstander van fysiek lesgeven. Met handen en voeten laten zien wat je bedoelt. Toen we hoorden dat we online gingen lesgeven, moest ik wel even schakelen. In het begin zat ik te lang achter mijn scherm. Ik merkte dat ik daar erg moe van werd. Heel de dag kwamen er appjes, mailtjes en telefoontjes binnen. Je gaat dan snel over je grenzen heen. Mijn collega en ik besloten daarom binnen bepaalde tijden berichtgeving toe te staan. Dit geeft meer rust."

Zijn er door de huidige situatie extra uitdagingen in het werk?

"Van de een op de andere dag zaten we allemaal thuis en gingen we over op afstandsleren. Dat was echt heel erg pittig. Sommige cursisten beschikten niet eens over een laptop.

Gelukkig konden we die vanuit school in bruikleen geven. Stap één was iedereen stap voor stap leren inloggen via Teams. Bovendien wilden we onze lessen anders insteken en niet 'gewoon' uit het lesboek werken. In één week tijd ontwikkelden we een nieuw lesprogramma. Met gevarieerde lesstof en online methodieken."

Hoe gaan de cursisten met de situatie om?

"Ze doen goed mee met de online lessen. Het is belangrijk dat de cursisten zichtbaar zijn zodat ik ook naar hun gezichtsuitdrukkingen kan kijken. Een enkeling zet de camera uit. Ik vraag ze wel om live in te loggen. Dat loopt vrij soepel bij de drie groepen die ik les geef. Op wat technische problemen bij een enkeling na.

Een groot deel van onze doelgroep zit in een sociaal isolement. Ze hebben vaak geen familie hier. Naar school gaan en boodschappen doen, daar blijft het meestal wel bij. Taal is een barrière voor integratie. De cursisten zijn dan ook superblij dat het lesprogramma doorgaat. Dankzij het online leren via Teams hebben ze toch sociale contacten."

Zijn er ook cursisten voor wie het lastig is?

"We hebben een groepje van zes 55-plussers die niet kunnen lezen en schrijven. Voor hen is het moeilijk. Deze cursisten hebben een-op-een begeleiding nodig. En kunnen nog niet goed met de computer omgaan. We gaven hen thuisopdrachten maar het resultaat liet te wensen over. We besloten om tijdelijk met deze groep te stoppen omdat we nu te weinig resultaat leveren."

Hoe ervaar je het thuiswerken?

"Ik woon samen met mijn zoon van 24. Met een vriendin die 300 meter verderop woont, houd ik gelukkig contact. We wandelen op afstand. Heel de dag binnen zitten vind ik moeilijk. Ik geniet nu veel meer van de natuur. En kijk anders naar dingen die ik voorheen niet zag. Wel mis ik het om een terrasje te pakken en onbezorgd te shoppen. Zonder dat je afstand moet houden."

Waar ben je trots op?

"Op ons pioniersproject dat net voor de coronauitbraak van start ging. Een klas van 13 personen krijgt 15 uur Nederlandse les. Gecombineerd met een tweedaagse stage bij een Nederlands bedrijf. Dit project ging ondanks de coronacrisis gewoon door. Wethouder van inburgering en onderwijs Miriam Haagh-Reijne kwam een digitaal kijkje nemen in onze manier van online lesgeven. We waren zeer vereerd."

De dag voordat de wethouder langskwam, bereidden we met de pioniersklas de vragen voor. Eerst wilden ze vragen stellen als: 'Waarom wordt mijn afval niet opgehaald in de wijk?'. Ik vroeg hen dit soort vragen te parkeren. En na te denken over vragen over het onderwijs. Dat is gelukt. De wethouder wachtte geduldig tot de vragen op de juiste manier werden gesteld. Het was erg leuk en de wethouder was enthousiast om ons bezig te zien. Ze heeft nu een goed beeld van het online basiseducatie onderwijs."

Hoe is je eigen visie veranderd tijdens dit coronatijdperk?

"De mensheid heeft een groot uithoudingsvermogen. En dankzij onze rijke fantasie kunnen we snel nieuwe dingen op tafel toveren. En zaken slimmer aanpakken. Het is mooi om te zien hoe snel we ons kunnen aanpassen in een veranderende situatie. We hebben zoveel nieuwe ideeën voor de toekomst. Mijn persoonlijke voornemen is om nooit meer te haasten. Dit tijdperk leerde me dat het ook zonder kan."

"Leerlingen werden in korte tijd zelfstandiger en beseften wat voor belangrijke rol school in hun leven speelt."

Jesse Rutters

Naam	Jesse Rutters
Leeftijd	29
Functie	docent economie
School	Curio de rotonde

Wat is belangrijk? Wat moet anders? Welke oplossingen kan ik daarvoor bedenken? Diezelfde avond werd mij gevraagd mee te denken over onderwijs op afstand op onze school. Ik heb die nacht weinig geslapen. In de eerste week ontstond gelukkig al snel een haalbaar plan. Dat pasten we in de loop van de tijd nog een aantal keer aan. Onder andere naar aanleiding van enquêtes die ik uitzette onder collega's en leerlingen. Deze feedback was erg waardevol. Het zorgde ervoor dat we als school snel de knelpunten konden aanpakken."

Zijn er door de huidige situatie extra uitdagingen in het werk?

"Voor de coronacrisis deed ik al veel met digitale tools in mijn les. Een deel van deze tools zette ik ook in bij het afstandsleren. Om toch interactie met leerlingen te hebben en ze te activeren. Maar de verschillen met klassikaal lesgeven zijn gigantisch. Online kennis overdragen gaat op zich aardig. Controleren of de leerlingen je uitleg ook echt snappen is een tweede. Je merkt pas of ze het hebben begrepen bij het inleveren van de opdrachten."

Ik zorg altijd dat er ruimte is voor individuele vragen na de les. Door een inbelmomentje te organiseren als verlengde van de instructie. Daarnaast is, zeker op onze school, de relatie met de leerling erg belangrijk. Die component van het leraarschap miste ik misschien nog wel het meest. Daarom gaf ik soms de relatie voorrang op de kennisoverdracht."

Heb je in deze periode nieuwe, creatieve oplossingen bedacht?

"Deze periode sterkte mij in het idee dat digitale onderwijstools van meerwaarde kunnen zijn in de klas. Mits goed gebruikt. Ik maakte bijvoorbeeld veel gebruik van het programma Nearpod. Daarin maak je een PowerPoint-achtige presentatie. Tussendoor activeer je de leerlingen door middel van vragen, quizzen, memory en andere activiteiten. In de klas gebruik ik dit ook. Niet alleen om leerlingen bij de les te houden, maar ook om inzicht te krijgen in hun voortgang. Tijdens het afstandsleren testte ik de optie om leerlingen op hun eigen tempo door een les te laten werken. Dat beviel super goed. Sommige leerlingen gingen sneller door de lesstof heen, anderen voelden juist niet de druk van hun klasgenoten. Deze optie bood ook de mogelijkheid om leerlingen zelf al eens te laten stoeien met de stof. Daardoor hadden we tijdens het inbelmoment tijd om huiswerkopdrachten te bespreken. Ook dit is een ervaring die ik meeneem."

Hoe gaan de leerlingen met de nieuwe situatie om?

"Ik ben trots op onze leerlingen en hoe zij omgingen met de veranderde situatie. Ze durfden zich kwetsbaar op te stellen, zorgden voor elkaar en spraken uit hoe ze zich voelden. Ze beten zich vast in hun huiswerk en verzamelden in hun netwerk alle hulp die ze konden krijgen. Leerlingen werden in korte tijd écht zelfstandiger. En ze beseften wat voor belangrijke rol school in hun leven speelt."

Hoe ervaar je het thuiswerken?

"Een leerling irriteerde zich enorm tijdens een online les, omdat er continue hoog gegil te horen was. Gefrustreerd vroeg ze of diegene daarmee kon stoppen. Ze wist niet dat mijn half jaar oude zootje de dader was. Die zat naast mij te gillen van plezier. Lesgeven op afstand was enorm hard werken. Maar tegelijkertijd was het erg bijzonder om heel de dag met de kleine man thuis te zijn. En alles van zo dichtbij mee te maken. Mijn leerlingen vroegen op school al regelmatig hoe het met hem ging, maar nu kon ik hem af en toe ook laten zien. Apetrots natuurlijk."

Hoe zorg je toch voor ontspanning?

"De eerste weken had ik moeite om mijn werk los te laten. We moesten enorm veel doen en over allerlei mediums communiceren: Teams, telefoons, WhatsApp, email, Magister en nieuwsbrieven. Na verloop van tijd kon ik meer rust creëren door de dingen te doen die we daarvoor ook deden. Hardlopen bijvoorbeeld, maar ook mountainbiken en met z'n drieën wandelen. Ik ben ook meer gaan lezen om los te komen van dat eeuwige beeldscherm. Dat bevalt ontzettend goed."

Heeft de nieuwe situatie je inzichten opgeleverd?

"Voor de coronacrisis gingen we regelmatig uit eten, naar het terras of een ijsje halen. We merkten dat we die dingen de afgelopen maanden niet eens zo erg misten. Nu koken we thuis vaak uitgebreider. We bakken zelfs regelmatig een taart, of vers brood. En we genieten nóg meer van onze heerlijke tuin en de prachtige natuur om Breda. Klinkt heel burgerlijk en kneuterig, maar daardoor is het niet minder waar."

Wil je verder nog iets kwijt?

"Ik ben dankbaar dat ik op Curio de rotonde mag werken met zulke bevlogen collega's en lieve leerlingen. Het was, en is, een intense periode. Maar ik vind het ontzettend knap hoe wij er als school het beste van weten te maken. En elkaar niet uit het oog verliezen."

Hij maakt al jaren veel gebruik van digitale tools in zijn lessen. Dat kwam goed van pas bij het online lesgeven. Jesse is sinds 2016 docent economie op vbo-school Curio de rotonde. Hij houdt van zijn zootje, hardlopen, mountainbiken en klussen. Zijn vriendin staat ook voor de klas op een middelbare school in Breda.

Hoe is je manier van werken veranderd sinds de coronacrisis?

Mijn hoofd sloeg op hol toen ik tijdens de persconferentie hoorde dat de middelbare scholen dicht moesten. Hoe ga ik mijn lessen vormgeven?

"We moeten veel meer tijd besteden aan het digitaliseren van onze leerlingen. Dit was nooit een prioriteit, maar ze hebben het wel nodig voor hun toekomst."

Sjoukje Rietbroek

Sjoukje is docent en mentor bij Curio isk. Ze geeft Nederlandse taallessen aan 12- tot 16-jarigen. Haar leerlingen komen allemaal uit het buitenland. Uit landen zoals Syrië, Eritrea, Polen en de Filipijnen. Maximaal twee jaar leren ze de Nederlandse taal bij isk. Daarna stromen ze uit naar het regulier onderwijs. Onderwijs op afstand was voor haar doelgroep nóg uitdagender. Want hoe geef je online les aan leerlingen die niet eens een laptop of internet hebben?

Naam	Sjoukje Rietbroek
Leeftijd	39
Functie	docent Nt2, mentor
School	internationale schakelklas (isk)

Hoe is je manier van werken veranderd sinds de coronacrisis?

"Ineens gaat alles digitaal. Voorheen bijna niets, behalve enkele computerlessen. De leerlingen zitten thuis. Twee keer per dag bel ik met ze en geef ik huiswerkopdrachten."

Zijn er door de huidige situatie extra uitdagingen in het werk?

"We dompelen onze leerlingen normaal heel de dag onder in de Nederlandse taal. Nu maken ze alleen hun opdrachten. Ze oefenen haast niet. En hoeven niet heel de dag Nederlands te praten. Daardoor zakt een groot deel van de Nederlandse taal weg. Dat is vooral heel erg voor de leerlingen die dit jaar uitstromen."

Heb je in deze periode nieuwe, creatieve oplossingen bedacht?

"Sommige leerlingen hadden geen computer of internet. Of ze moesten een laptop met zes anderen delen. We zijn daarom eerst laptops en boeken gaan rondbrengen. En we installeerden internet bij de leerlingen thuis. Zo zorgden we ervoor dat ze in ieder geval digitaal les konden krijgen. Vervolgens maakten we WhatsApp-groepen aan waarin we de taken doorgaven. Ik zag er behoorlijk tegenop om de leerlingen met Teams te leren omgaan. Hoe leg je dat uit aan iemand die Nederlands niet goed begrijpt? Bovendien zijn veel leerlingen niet gewend om internet te gebruiken. In de klas is lichaamstaal enorm belangrijk, dat mis je nu volledig. Uiteindelijk ging het hartstikke goed. We werkten steeds met een thema waar alle lessen om draaiden. Ook bijvoorbeeld de lessen burgerschap. Zo blijven de woorden veel beter hangen."

Hoe gaan de leerlingen met de nieuwe situatie om?

"Door de coronacrisis is de achterstand van de leerlingen nóg groter geworden. Dat is echt heel erg zuur voor ze. Daarnaast zit hun hele sociale netwerk hier op school. De thuissituatie is ook niet altijd even makkelijk. Bij gezinnen die uit oorlogssituaties komen bijvoorbeeld."

Sommige gezinnen zijn al jaren op de vlucht. School is de eerste stabiele plek voor ze. Onze doelgroep leert graag en werkt hard. Als ze vakantie hebben, balen ze dat ze niet naar school kunnen. Ik ben blij dat ze sinds 8 juni weer vier dagen per week naar de locaties komen."

Heeft het lesgeven op afstand je inzichten opgeleverd?

"We moeten veel meer tijd besteden aan het digitaliseren van onze leerlingen. Dit was nooit een prioriteit. Sommigen hebben niet eens een e-mailadres of weten wat dat is. Dat hebben ze wel nodig voor hun toekomst. De video's die de leerlingen maakten, vond ik erg leuk. De opdracht was dan bijvoorbeeld om iets te vertellen over hun huis. Je krijgt zo een inkijkje in hun thuisomgeving. Een leerling die altijd muisstil in de klas zat, verraste met superleuke spontane video's. Je leert leerlingen dus ook anders kennen in deze periode."

Wil je verder nog iets kwijt?

"Ik ben blij dat alle leerlingen in beeld zijn gebleven. Maar meer dan ooit staan ze met 1-0 achter. Vanaf nu is het praten, praten, praten."

Een deel van de klas heeft nog een jaar. De rest stroomt dit jaar uit naar praktijkonderwijs of mbo niveau 1 of 2. Dan zitten ze echt in een Nederlands schoolsysteem. Het is een marathon geweest.

Je bent docent omdat je voor de klas staat. Dáár krijg je energie van. Ik heb dat zo gemist de afgelopen maanden. Je maakt er het beste van, maar ik vond het echt stom. Nu zie ik gelukkig de kinderen weer. Dan weet je: dit is waar je het voor doet."

"Nu zie ik gelukkig de kinderen weer. Dan weet je: dit is waar je het voor doet."

"Ik merk dat heel ons team dezelfde passie heeft: studenten zo goed mogelijk begeleiden."

Froukje van Gils - van den Wittenboer

De docente en teamvoorzitter bij marketing, communicatie en evenementen is trots op hoe haar team het afstandsleren aanpakte. En hoopt dat ze sommige elementen ervan in stand kunnen houden.

Hoe is je manier van werken veranderd sinds de coronacrisis?

"Het is een compleet andere manier van lesgeven. Met kortere instructies en minder interactie met de studenten. Die interactie probeer ik overigens wel op te zoeken door veel vragen aan de studenten te stellen. En ze op die manier uit te dagen. De camera's staan vaak uit, dus ze antwoorden dan via de chat. Toen de school dichtging, maakten we nieuwe roosters.

Naam	Froukje van Gils - van den Wittenboer
Leeftijd	36
Functie	docent marketing, communicatie en evenementen/teamvoorzitter
Opleiding	marketing, communicatie en evenementen

In de ochtend lessen van een half uur per vak en 's middags werken aan projecten of toetsen maken. Alles digitaal natuurlijk, via Teams. Een heel fijn programma, veel beter dan itslearning. Iedere ochtend hebben we een dagstart met ons team. Dat werkt motiverend. Het zorgt voor meer persoonlijke interesse in elkaar. En we pakken zaken meer als team op."

Zijn er door de huidige situatie extra uitdagingen in het werk?

"Lessen voorbereiden kost meer tijd. Je wilt bepaalde dingen tonen via Teams die je niet meer ter plekke op het bord kunt schrijven. Daarnaast zijn er bepaalde logistieke uitdagingen zoals de stageterugkomst. Die vervangen we door een-op-een-gesprekken via Teams. Met zowel de student als de praktijkbegeleider. Ondanks dat het meer tijd kost, gaat het wel goed. We willen er ook voor zorgen dat we als team eenduidig communiceren. Daarom hebben we altijd één persoon die over een bepaald onderwerp communiceert."

Heb je in deze periode nieuwe, creatieve oplossingen bedacht?

"Met vier docenten, twee van mce en twee van BUAs, gaven we een gezamenlijke onlineles aan zestig studenten. De les ging via Teams, iedereen vanuit zijn of haar eigen locatie. Tijdens de les informeerden we de studenten over de keuzedelen. Dat was spannend, maar het ging heel goed. We hadden een grote opkomst van studenten. We organiseerden ook een online studiemiddag voor ons team om over het curriculum te praten."

Hoe gaan de studenten met de nieuwe situatie om?

"De aanwezigheid is hetzelfde. Soms zelfs hoger dan in de klas. De meeste studenten willen niet in beeld, omdat ze er naar eigen zeggen niet op gekleed zijn. Daar laten we ze vrij in. De meningen van de studenten vinden we belangrijk. Samen met de studieloopbaanbegeleiders evalueren ze het afstandsleren. Die feedback nemen we mee in het organiseren van ons onderwijs. Teams is het enige medium dat we gebruiken. Zo zorgen we voor een zo eenduidig mogelijke communicatie. Zowel de studenten als de docenten werken er fijn mee."

Hoe ervaar je het thuiswerken?

"Mijn man en ik werken allebei bij Curio. Daardoor mochten onze kinderen van 7 en 9 jaar gewoon naar school. Dat gaf de ruimte om ons vak nog zo goed mogelijk uit te blijven oefenen. Na schooltijd was er altijd wel even een spitsuur."

Hoe zorg je toch voor ontspanning of afleiding?

"Dansen is mijn hobby. Dat deed ik vier uur per week. Ik probeer nu thuis te dansen, maar dat kost zelfdiscipline. Het lukt niet altijd. Daarnaast daag ik mezelf uit om gitaar te spelen. En ik verslind boeken. In korte tijd heb ik er zeven gelezen."

Waar ben je trots op?

"Ik ben trots op hoe snel ons team in de lucht was met afstandsleren. Het hele team bewoog hier zo goed in mee. Ongeacht leeftijd. We hebben meer aandacht voor elkaar. Het geeft energie om te ervaren dat het hele team dezelfde passie heeft: studenten zo goed mogelijk begeleiden in hun leertraject. De dagstart is een succes. Die willen we ook zeker in stand houden. Net als de korte instructiemomenten in de ochtend en het werken aan opdrachten in de middag. Maar we kijken er vooral erg naar uit om weer naar school te gaan en 'gewoon' les te kunnen geven."

Het is nu vakantie.

Hoe kijk je terug op de afgelopen periode?

"De studentenopkomst bleef goed tot het einde van het schooljaar. Toch ligt het leertempo een stuk lager. En de studenten vinden het moeilijk om op deze manier informatie tot zich te nemen. Ons team stopte op een gegeven moment ook met online vergaderen. Het was veel vermoeiender en je mist toch een stukje non-verbale communicatie."

Hoe gaat het na de zomervakantie verder?

"Waarschijnlijk ontvangen we na de vakantie halve klassen op school. De andere helft van de klas volgt op hetzelfde tijdstip dezelfde les online. Dat vraagt om creatieve aanpassingen. Je moet iedere les een presentatie hebben zodat studenten thuis kunnen meekijken. En docenten hebben een headset nodig zodat we verstaanbaar zijn én de studenten thuis kunnen horen. We zijn heel benieuwd hoe dit zal gaan..."

"Digitale lessen maken docenten niet overbodig. Onze meerwaarde zit in het maken van het grotere verband."

Karin Kort en Bert-Jan Schotel

Karin en Bert-Jan werken al 15 jaar samen. Ze zijn goed op elkaar ingespeeld en willen graag vooruit. Als team houden ze zich bezig met de integratie van de opleidingen juridisch en financiële dienstverlening op locatie Knipplein en Wilhelminasingel. In een mum van tijd realiseerden zij examineren op afstand.

Hoe is je manier van werken veranderd sinds de coronacrisis?

Karin: "Alles gaat digitaal, je zit heel de dag achter een scherm. Op mijn werkplek staan meerdere laptops. Het valt me op dat het team daardoor ook beter bereikbaar is. Iedereen reageert snel op vragen van elkaar. We hebben een groepsapp waarin we elkaar op de hoogte houden. Dat is ook een valkuil. Voor je het weet, zit je 's avonds nog te appen. Werk en privé gaan daardoor meer door elkaar lopen."

Zijn er door de huidige situatie extra uitdagingen in het werk?

Karin: "Onze focus lag op het project digitale examinering voor onze derdejaars studenten.

We zijn supertrots dat op 7 april de eerste digitale examens zijn afgenomen. Het was een enorme klus. Dankzij ons bevolgen en enthousiaste team konden we snel schakelen en zo examineren op afstand realiseren. En zowel inhoudelijk als op proces vorm geven."

Bert-Jan: "We hebben dit echt samen gedaan. Met hulp van Sophie van de Pas van ict en Anouk Herijgers van het examenbureau. En ook dankzij de flexibele houding van Ilse Teuling van Stichting Praktijkleren en de examencommissie."

Hoe gaat examineren op afstand in zijn werk?

Bert-Jan: "We digitaliseren de toetsen en plaatsen ze in de itslearning omgeving. Per groepje van vier studenten is er één surveillant die ze via de webcam en Teams in de gaten houdt. Zitten er geen spiekbriefjes in hun wetboek? Hangen er geen posters aan de muur? Zegt niemand het voor? De surveillant maakt een video gedurende het examen en controleert identiteitsbewijzen. Ook maakt hij of zij een digitale wikkel. Deze documenten gaan naar de rolhouder examinering en worden opgenomen in het examendossier. Ook de mondelingen vinden online plaats met twee docenten en één student. Dat gaat heel goed. We kunnen achteraf het gesprek terug kijken, als dat nodig is."

Hoe gaan de studenten met de situatie om?

Karin: "De aanwezigheid online is hoger dan in het klaslokaal. Je moet wel aandacht houden voor studenten die buiten te boot dreigen te vallen. Ze balen dat ze thuis zijn en missen school."

Alle communicatie gaat digitaal. Dat is wel even anders dan in de klas.

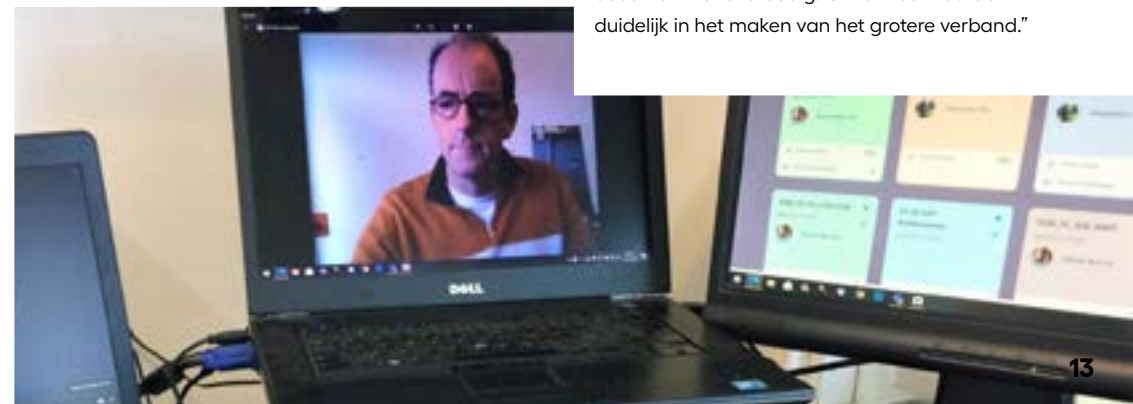
We houden ze bij de les door uitdagende werkvormen aan te bieden waarbij ze interactief worden betrokken. Kahoot bijvoorbeeld. Na het laatste examen komt er een evaluatie om te kijken hoe de studenten het online examineren hebben ervaren."

Hoe ervaar je het thuiswerken?

Karin: "Mijn man en ik werken allebei in het onderwijs. Onze dochter studeert. We hebben alle drie onze eigen Teams-werkplek. We zien elkaar bij het ontbijt, de lunch en het diner. Maar ook tussendoor. Gelukkig heb ik geen kleine kinderen meer die ik les moet geven. Respect voor alle collega's die deze dubbelrol hebben momenteel." Bert-Jan: "Ik ben al aan mijn prepensioen aan het wennen. Tussendoor ga ik een blokje om in de wijk. En ik oefen om de marimba te leren spelen. Mijn zangles gaat gewoon online door. Via Skype met een pianobegeleiding."

Waar ben je trots op?

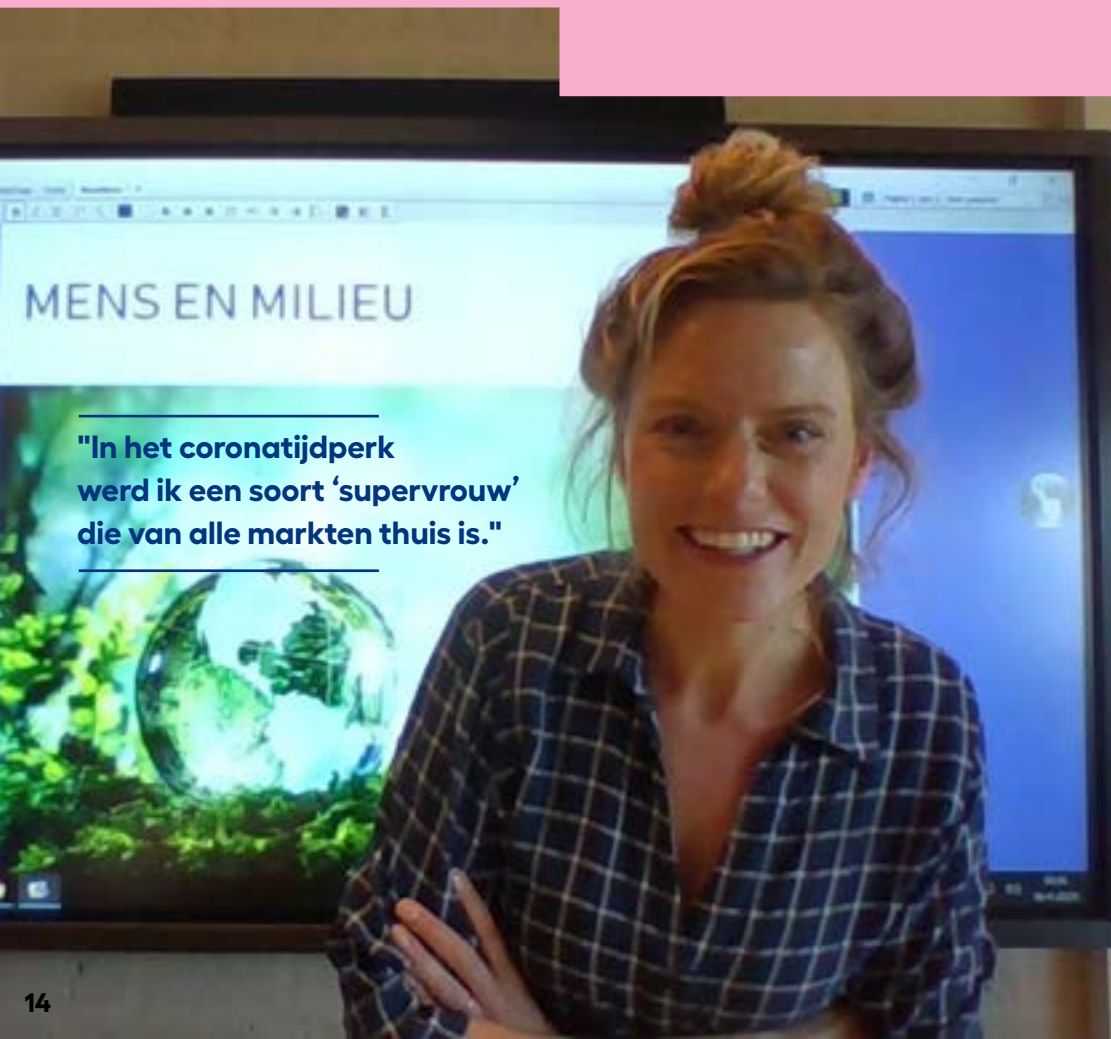
Karin: "Ons team heeft ongelooflijk snel kunnen schakelen om examineren op afstand in te voeren. En we hebben dit meteen integraal aangepakt voor twee locaties. Zowel inhoudelijk als procesmatig. Dit alles dankzij de flexibele samenwerking van een bevolgen team. Een team dat klaar is voor de toekomst. Wij zijn groot voorstander van het innoveren en digitaliseren van het onderwijs. Zeker de theoretische lessen willen we straks digitaal blijven aanbieden. Dat maakt docenten niet overbodig. Onze meerwaarde zit duidelijk in het maken van het grotere verband."

Marieke Stout

Naam	Marieke Stout
Leeftijd	38
Functie	docent biologie/mentor
School	Curio prinsentuin Andel

Marieke studeerde aan de kunstacademie en volgde daarna de lerarenopleiding biologie. Na een functie in het speciaal onderwijs kwam ze bij Curio terecht. De energieke docente geeft biologie aan zowel onder- als bovenbouw. En is daarnaast mentor van twee klassen. De puurheid van vmbo-leerlingen spreekt haar enorm aan. De naar eigen zeggen chaotische juf biologie besloot haar lessen live uit te zenden op YouTube. Met succes. Zelfs oud-leerlingen én volslagen onbekenden bekijken haar energieke video's.

"In het coronatijdperk werd ik een soort 'supervrouw' die van alle markten thuis is."

Hoe is je manier van werken veranderd sinds de coronacrisis?

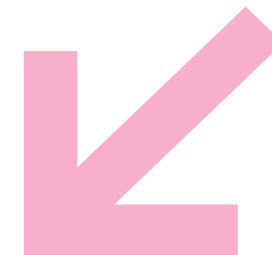
"Toen we hoorden dat we overgingen op afstandsonderwijs, ben ik me gaan verdiepen in YouTube video's. Vanuit een klaslokaal nam ik de meeste lessen op. Daar had ik een computer, laptop, digibord én mijn lesmateriaal voorhanden. De filmpjes waren altijd live. Ik ben een chaotische juf die lessen zoveel mogelijk beeldend en boeiend wil maken. Zo houd ik leerlingen bij de les en maak ik de lesstof begrijpelijk. De leerlingen waren niet live zichtbaar, maar konden reageren in de chat. En tips geven. Ik houd van spontaniteit, saai is het nooit! Je moet daar als leerling wel tegen kunnen. YouTube bood meer ruimte voor mijn creativiteit dan Teams. Bovendien konden leerlingen de lessen op een ander tijdstip nog terugkijken. Bijvoorbeeld als ze ziek waren of het op een ander tijdstip beter uitkwam."

Zijn er door de huidige situatie extra uitdagingen in het werk?

"Het contact met mijn leerlingen miste ik verschrikkelijk. Ook voor de leerlingen viel hun veilige haven weg. Via de mentorgesprekken hield ik zicht op hun vooruitgang. Voor de ouders was het meedenken in de planning van schoolactiviteiten niet altijd vanzelfsprekend. Ook daar ging extra tijd in zitten tijdens de een-op-een-gesprekken."

Hoe gaan de leerlingen met de nieuwe situatie om?

"Voor de leerlingen is het moeilijk. Ze hebben niet altijd evenveel discipline. En stellen school soms liever uit. We vragen veel van ze met het leren op afstand. Ik richtte mijn aandacht vooral op de derde- en vierdejaars leerlingen die dit jaar eindtoetsen en examens hadden. Per klas hebben we ook een appgroepje. Daarin communiceren we met elkaar. Als dingen uit de hand liepen, pakte ik de telefoon om ze aan te spreken. Voor de tweedejaars lag de focus op Nederlands, Engels en wiskunde. Biologie zette ik tijdelijk op een lager pitje om wat rust voor ze in te bouwen."

Hoe ervaar je het thuiswerken?

"Het werd er voor mij niet rustiger op in het coronatijdperk. Naast juf biologie ben ik ook alleenstaande moeder van drie kinderen. Ze zitten alle drie op de basisschool. In deze tijd ben je dus een soort 'supervrouw' die van alle markten thuis is. Lesgeven, een-op-een-gesprekken met leerlingen en ouders, het huis op orde én mijn eigen kinderen in het gareel houden. Ze gingen twee dagen per week naar school. De overige tijd waren ze thuis en gingen ze om en om op de laptop. Goed plannen in de chaos dus. Tussen het leren door gameden ze meer. Iets wat ik oogluikend toezag om mezelf ook even ruimte te geven in deze tijd. Toch had de situatie ook voordelen. Ik zag hun ontwikkeling van veel dichterbij en we kregen een betere band. We gingen veel naar buiten voor een rondje door de natuur. En bovendien hoefde ik geen wekker te zetten. Sinds 8 juni gaan mijn kinderen gelukkig weer volledig naar school."

Waar ben je het meest trots op?

"Allereerst ben ik supertrots dat alle vierdejaars zijn geslaagd voor hun examen. Maar stiekem ben ik ook trots op mijn eigen chaotische manier van lesgeven op YouTube. Het is een leuke serie geworden en mijn video's worden goed bekeken. Zelfs oud-leerlingen keken mee! Ook extern waren er mensen geïnteresseerd in mijn filmpjes. Bijvoorbeeld in de video over chronische pijn. De filmpjes blijven beschikbaar op mijn YouTube kanaal. Handig voor leerlingen die de lesstof graag willen herhalen. Toch ben ik blij dat het fysieke onderwijs weer is gestart. Ook sociaal is dit voor de leerlingen een stap voorwaarts."

"Juf zit u weer op zolder? Uw verbinding is superslecht."

Kiki de Bruijn

Kiki geeft les aan negen klassen in verschillende leerjaren en leerwegen. Daarnaast is ze mentor van dertien eerstejaars bbl-leerlingen. Naast lesgeven, bouwt Kiki samen met Marco Verschure aan de Curio opleidingsschool. Ze heeft als doel om docenten in opleiding aan Curio te binden. Door hen stage te laten lopen bij Curio bijvoorbeeld. Zo hoopt ze het lerarentekort in het beroepsonderwijs te verkleinen. Het onderwijs is haar met de paplepel ingegoten: Kiki's vader werkt ook bij Curio scala als examensecretaris. Onderwijs op afstand liet haar nog meer inzien wat een prachtig beroep ze heeft.

Hoe is je manier van werken veranderd sinds de coronacrisis?

"In het begin zat mijn hoofd vol. Ik vond het lastig dingen los te laten en moest echt een nieuwe balans vinden. Ineens gaf ik geen les meer in een lokaal waar ik alle leerlingen kon zien en spreken. Van 29 lesuur klassikaal ging ik naar negen online lessen via Teams. De leerlingen volgen een weekplanner, via een studiewijzer in Magister. Met mijn lessen kom ik letterlijk in de woonkamer van de leerlingen. Vooral de eerstejaars werken vaak beneden. Ouders luisteren regelmatig mee met de les. Ze reageren op wat er wordt gezegd of gevraagd. Dat vind ik super leuk, in tegenstelling tot sommige leerlingen, haha."

Wat vind je het vreemdst aan deze periode?

"Mijn 45 examenkandidaten geschiedenis hebben

Naam	Kiki de Bruijn
Leeftijd	28
Functie	docent geschiedenis/ mens en maatschappij
School	Curio scala

geen centraal examen gemaakt. Heel gek om het schooljaar zo af te sluiten. Je werkt daar toch al die tijd naartoe. Ieder jaar heb ik veel zin in het centraal examen. Het nakijken, de spanning, het gesprek met de twee correctors, examenkandidaten nakijken van een andere school..."

Zijn er door de huidige situatie extra uitdagingen in het werk?

"Hoe blijven alle leerlingen bij de les? Kan ik alle leerlingen wel bereiken? Wat gebeurt er allemaal thuis? Kunnen ouders voldoende helpen? Help ik de leerlingen wel genoeg? Bereik ik iedereen? Hebben de leerlingen mij nodig? Dit soort vragen gaan er om in mijn hoofd. De grootste uitdaging is dat je leerlingen niet ziet. Vooral mentorzaken wil je stap voor stap uitleggen aan de kinderen. In de klas kan dit heel goed. Als je samen een tekst leest, kun je zien of ze allemaal écht meelesen. Je controleert of iedereen het begrijpt. En helpt leerlingen die het nog niet begrijpen. Vaak heb ik aan één blik genoeg en weet ik dat ik moet helpen. Nu ben ik die houvast kwijt. Leerlingen die het wat moeilijk hebben, hou ik extra in de gaten. Ook contact met de ouders is essentieel. Die wisten mij gelukkig goed te vinden. Ze wilden graag weten waar ze aan toe zijn."

Heb je in deze periode nieuwe, creatieve oplossingen bedacht?

"Een live virtuele tour door de school. Zo konden de leerlingen al een beetje zien hoe de school er nu uitziet. En keerden ze beter voorbereid terug naar school. Ook gaf ik voor de variatie een toets via LessonUp. Voor de lol hoor, de punten tellen uiteraard niet mee. Iedere week plaats ik een update voor de leerlingen op social media. Over de actualiteit of iets wat die week op school voorviel."

Hoe gaan de leerlingen met de nieuwe situatie om?

"Heel goed! Ze hebben veel vragen, maar ik ben er natuurlijk om die te beantwoorden. Niet alle leerlingen durven hun vragen te stellen. Op dat vlak is er een groot verschil tussen leerlingen. Sommigen gaan er makkelijk mee om, anderen zijn onzeker. Docenten spelen daar een belangrijke rol in. Maar het is moeilijk te controleren of alle leerlingen actief meedoen. Hierover heb ik veel contact met andere docenten. We wisselen ideeën uit en hebben goed overleg met de vakgroep. Allemaal gebruiken we dezelfde werkwijze: PowerPoint en studiewijzers. Het docentenvak staat voor mij voorop."

Hoe ervaar je het thuiswerken?

"Mijn vriend werkt als docent geschiedenis op Curio effent. Soms geven we tegelijkertijd les, dat werkt niet goed. Ik ga dan op zolder in mijn werkkamer zitten, maar daar is de wifi niet optimaal. Leerlingen beginnen dan te zeuren omdat mijn beeld vastloopt. 'Juf zit u weer op zolder? Uw verbinding is superslecht!'. We praten thuis nóg meer over school, maar dat is ook handig. Zeker nu mavo 4 een resultaatverbeteringstoets moet maken. We wisselen vragen uit en sparren hierover."

Wat voor effect heeft het mentaal op je?

Maak je je zorgen of zijn er andere dingen die nu lastig zijn voor je?

"Nu ik merk dat mijn mentorleerlingen het allemaal heel goed doen, kan ik dingen beter loslaten. In het begin was het een flinke klus om alle studiewijzers te maken. En om alle leerlingen te laten wennen aan Teams. Bovendien moest ik er zelf nog aan wennen.

Dat zorgde voor veel frustratie en lange werkdagen. Inmiddels heb ik een goede balans gevonden."

Hoe zorg je toch voor ontspanning of afleiding?

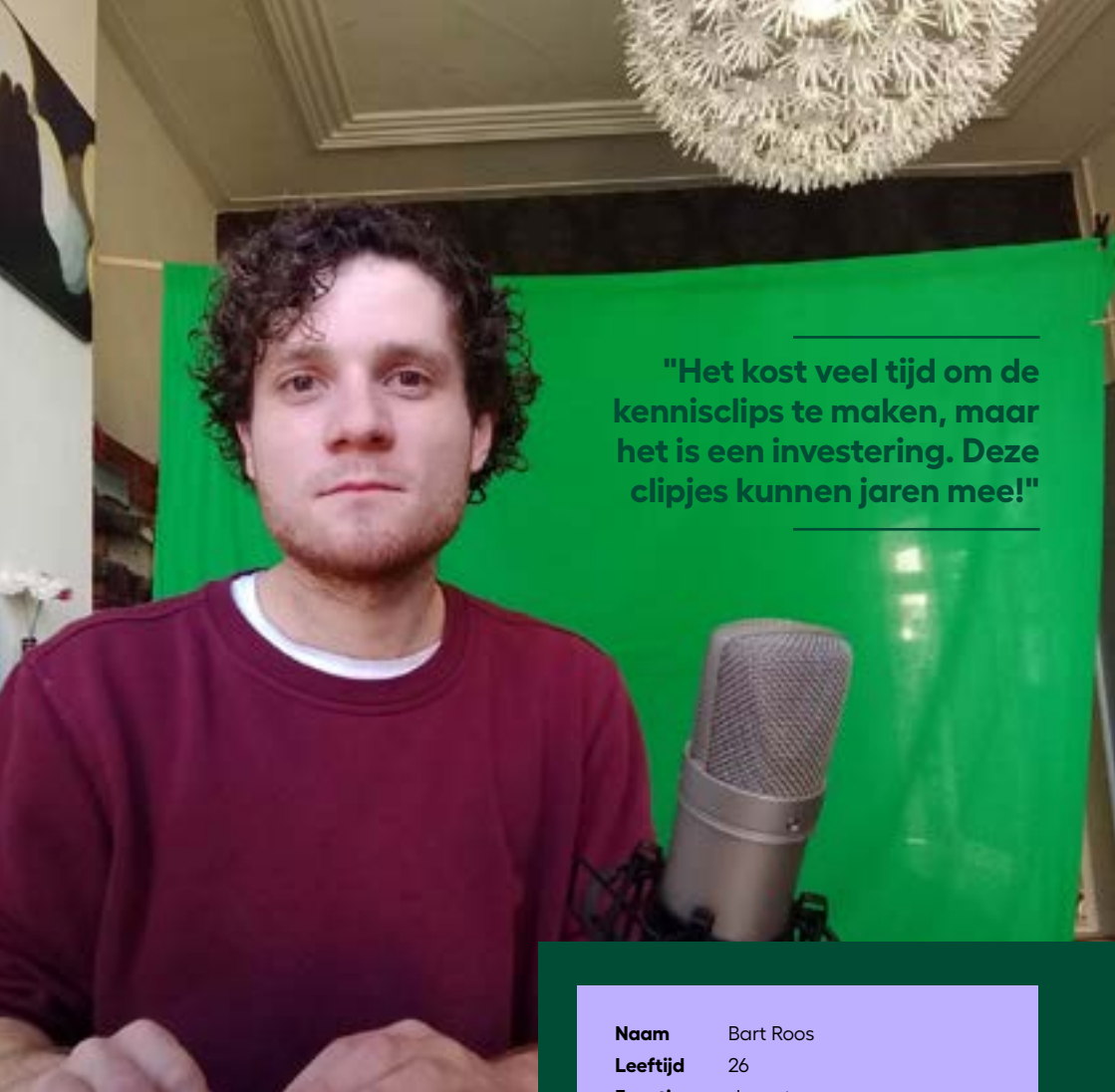
"Ik woon in Dorst en dat is dicht bij het bos. Hardlopen of een lange wandeling maken, zorgt voor veel ontspanning. En ik neem veel meer tijd voor het lezen van mooie boeken. Dit wil ik ook blijven doen als het leven straks weer 'normaal' is."

Heeft het lesgeven op afstand je inzichten opgeleverd?

"Wat een fijn vak geef ik! Mens en maatschappij laat leerlingen kennismaken met alles wat er in wereld is gebeurd en kan gebeuren. Zeker tijdens de coronacrisis is het vak erg belangrijk. Ik verbind het heden met het verleden en bekijk hoe de wereld kan veranderen. Normaal zouden we tijdens de les het Jeugdjournaal kijken en over van alles in gesprek gaan. Dat mis ik enorm. Tijdens mijn online lessen praten we dan ook veel over het nieuws. Daarnaast is het belangrijk om geen slaaf van je methode te zijn. Onze methode Mundo speelt hier gelukkig goed op in. In de onderbouw ben je nog heel vrij om keuzes te maken tussen de verschillende onderwerpen. Deze crisis leerde mij nog kritischer te kijken naar een boek. Wat zijn de belangrijkste en meest relevante onderwerpen? En daar les over geven. Leerlingen voeding geven om hun eigen mening te vormen. Docenten spelen daar een grote rol in. En ik hoop dat ik Teams mag blijven gebruiken. Super handig om online met mijn leerlingen in contact te blijven."

Wil je verder nog iets kwijt?

"Ik ben zo blij dat ik weer mag lesgeven. Bij de deur staan en de leerlingen een voor een laten binnenkomen. De koppies die wachten tot de les begint. Praten met elkaar over allerlei onderwerpen. En gewoon de interactie die je met een klas hebt. Je bouwt echt een band op tijdens een schooljaar. En natuurlijk is het fijn om alle collega's weer te zien. Samen het schooljaar afsluiten. Een schooljaar waar iedereen heel hard heeft gewerkt."

"Het kost veel tijd om de kennisclips te maken, maar het is een investering. Deze clipjes kunnen jaren mee!"

Naam	Bart Roos
Leeftijd	26
Functie	docent en onderwijscoördinator
Opleiding	software developer

Bart Roos

Bart is docent bij de opleiding software developer. Hij heeft geluk dat hij lesgeeft bij een ICT-opleiding. Deze studenten hebben de tools en de kennis om zelfstandig vanachter hun computer te werken. Met zelfgemaakte kennisclips geeft Bart studenten de allerbeste versie van zijn uitleg.

Hoe is je manier van werken veranderd sinds de coronacrisis?

"Als ict-opleiding hebben we het geluk dat veel gewoon door kan gaan. Studenten zitten thuis achter hun laptop en kunnen daar eigenlijk al het werk doen. Alleen spreken we elkaar nu via Teams in plaats van in de klas."

Zijn er door de huidige situatie extra uitdagingen in het werk?

"Een activerende les geven is wel een uitdaging. Je moet echt harder werken om een beetje interactie te krijgen. Of weer andere tools inzetten, zoals Kahoot. Soms loggen studenten in voor de les en gaan ze daarna weer verder slapen. Ook een behoorlijke uitdaging. Een beetje interactie houden helpt dan wel om ze bij de les te houden."

Heb je hiervoor nieuwe, creatieve oplossingen bedacht?

"Ik werk met kennisclips. Het presenteren van de stof wordt in een klaslokaal al snel saai, laat staan online. Je bent dan beperkt tot een statische PowerPoint en een pratend hoofd onderin beeld. In zo'n kennisclip heb je geen enkele beperking. Ik kan dingen editen die live niet eens kunnen. En tekst verschijnt precies waar ik 'm aanwijs."

Ook is de uitleg beter, want zo'n clipje is natuurlijk goed voorbereid. Iedere zin is uitgedacht en zo is het eigenlijk de allerbeste versie van mijn uitleg. In een live-les kun je nooit zo kort en bondig, maar toch duidelijk zijn. Het nadeel is dan wel dat iedere minuut kennisclip een half uur werk kost. Verschillende takes opnemen, knippen/plakken en effecten toevoegen. Maar het is een investering; deze clipjes kunnen nog jaren mee."

Hoe gaan de studenten met de situatie om?

"Over het algemeen heel goed. We hebben wederom geluk dat we een ict-opleiding zijn. Dus studenten hebben de tools en de kennis om zelfstandig te werken vanachter hun computer. Er wordt dus nog steeds hard gewerkt, maar ideaal is het voor niemand."

Hoe ervaar je het thuiswerken?

"Mijn privésituatie is niet veranderd. In dit geval is het een voordeel om alleen te wonen. Niemand ook die klaagt over het greenscreen dat al weken in de woonkamer hangt!"

Wat voor effect heeft het mentaal op je? Maak je je zorgen of zijn er andere dingen die nu lastig zijn voor je?

"Het is weinig inspirerend om alsmaar thuis te zitten, maar verder houd ik het goed vol. Ik vermaak me wel met mijn nieuwe hobby. Opnemen, editen en special effects leren voor mijn clipjes."

Hoe zorg je toch voor ontspanning of afleiding?

"Veel naar buiten. Dat blijf ik mijn studenten ook zeggen. Ga in vredesnaam een stukje wandelen af en toe!"

Heeft het lesgeven op afstand je inzichten opgeleverd?

"We hoeven niet voor iedere les fysiek bij elkaar te zijn. Het lijkt me mega interessant om volgend jaar een soort mix van fysiek en digitaal onderwijs te doen. Natuurlijk is het van groot belang dat je elkaar regelmatig ziet, maar veel van de projectopdrachten kunnen studenten heel goed op afstand maken. Dat gebeurt in onze sector sowieso veel. Ict leent zich uitstekend voor thuiswerken, dus waarom doen we dat met studenten ook niet één dag in de week bijvoorbeeld..."

Wat adviseer je collega's die ook met kennisclips willen werken?

"Als je ook iets wil doen met kennisclips: lees je goed in. Er is best wat onderzoek gedaan naar wat wel en niet werkt. Zeker in de rage van 'flipping-the-classroom'. Stuur me gerust een mail als je wat pointers wil naar goede tools of info." Benieuwd naar de kennisclips van Bart? Je vindt ze op zijn **YouTube kanaal**. Ben je geïnspireerd en wil je graag wat tips? Stuur dan een mail naar b.roos@curio.nl.

Benieuwd naar mijn kennisclips? Kijk eens op mijn [YouTube kanaal](#)

**"Deze situatie levert
waanzinnig veel werk op.
Daarentegen is de
opbrengst voor nu en
later ook enorm groot."**

Bas Barten

Bas is docent bij Curio horeca, food en hospitality. Hij biedt de lesstof aan in verschillende werkvormen. Voor iedere les ontwikkelt hij een reader en de theorie behandelt hij met een PowerPoint. Ook zorgt hij dat er een film beschikbaar is die aansluit op de theorie. Zo kan iedere leerling een vorm vinden die bij hem of haar past.

Hoe is je manier van werken veranderd sinds de coronacrisis?

"Deze manier van lesgeven is veel intenser dan in het klaslokaal. Voorheen droeg je veel kennis mondeling over. Nu is dat veel theoretischer. Voor iedere les maak ik een reader over de stof die we behandelen. Door het digitaal onderwijs is de lesopbouw ook veranderd. Actieve werkvormen in het lokaal zijn momenteel niet mogelijk. Dit doorbrak mijn waterval aan informatie. En het zorgde ervoor dat de studenten even op een andere manier aan het leren waren. In het begin hield het mij erg bezig hoe ik de studenten digitaal bij de les kan houden. We hebben hier inmiddels samen een goede modus in gevonden."

Naam	Bas Barten
Leeftijd	42
Functie	docent
Opleiding	hospitality en management

En hoe houd je ze dan bij de les?

"De les ziet er nu anders uit. Hij duurt 30 in plaats van 60 minuten. De eerste 10 minuten checken we in. Met drie willekeurige studenten blikken we terug, we delen nieuwe leerdoelen en behandelen een PowerPoint met theorie. Daarna volgt 15 minuten zelfstudie. Daarvoor staat er minimaal één reader en één film voor ze klaar. In deze 15 minuten voer ik 1 op 1 gesprekken met de studenten. De laatste 5 minuten check ik weer in en sluiten we gezamenlijk af. Twee willekeurige studenten krijgen de vraag om de leerdoelen te herhalen. Het is belangrijk om de lesstof aan te bieden in verschillende werkvormen: luisteren, filmpjes en readers voor meer verdieping. Zo kan iedere leerling een vorm vinden die bij hem of haar past."

Wat betekent dit voor jouw lesvoorbereiding?

"Voor iedere les ontwikkel ik een reader en opdrachten. En een antwoordenformulier. Voorheen

was dat niet nodig omdat opdrachten klassikaal of individueel werden besproken. Nu zet ik opdrachten in Microsoft Teams klaar. Als een student ze inlevert, krijgt hij of zij persoonlijke feedback met daarbij het antwoordenformulier. Daarnaast zoek ik films die bij de theorie passen. Ik maak nieuwe PowerPoints, aangezien veel theorie nu in een reader staat. De studenten ontvangen een aangepaste PowerPoint presentatie zonder de antwoorden op de vragen. Ook maak ik een pdf voor mezelf die ik tijdens de les gebruik."

Zijn er door de huidige situatie extra uitdagingen in het werk?

"Voor mij zit de uitdaging in het missen van de interactie met de studenten. Ik ben erg op zoek geweest naar de juiste manier om de studenten bij de lessen te betrekken. Zonder de kwaliteit van de les ondergeschikt te maken. De echte persoonlijke interactie is niet aanwezig. Dus hoe stimuleer je studenten om opdrachten te maken? Op school spreek je ze regelmatig op de gang. Op die manier ondersteun je ze. Dat is nu weg."

Hoe ga je hiermee om?

"Studenten mogen bijna 24/7 vragen stellen in Microsoft Teams. Zodra ik in de gelegenheid ben, voorzie ik de studenten van tekst en uitleg. En als ze willen neem ik telefonisch contact met ze op."

Hoe gaan de studenten met de situatie om?

"Goed. Ze verdienen daarvoor een compliment. Daarom begin ik mijn les standaard met een compliment aan een student. Voor een mooi document bijvoorbeeld. Of een leuk, creatief idee. Om te bedanken voor een tip die ze gaven, of voor het feit dat ze allemaal in mijn les aanwezig zijn. Ik waardeer dit enorm."

Hoe ervaar je het thuiswerken?

"Wij hebben ons huis zo ingericht dat we zowel boven als beneden een kantoor hebben. Als mijn vrouw conference calls heeft, zit ze boven. Ik geef boven ook les. Daarnaast werk ik van 07.00 tot 13.00 uur boven en mijn vrouw vanaf 13.00 uur. De overige

werkzaamheden doe ik tussendoor beneden. En vaak nog in de avonden als mijn dochter op bed ligt. Zo is er ook tijd voor onze dochter en haar onderwijs. In de keuken hangt een heel schema met wie wat doet en wanneer. Gelukkig zijn we flexibel met werktijden."

Wat voor effect heeft het mentaal op je? Maak je je zorgen of zijn er andere dingen die nu lastig zijn voor je?

"Het sociale aspect is een heel belangrijke factor voor mij. Ik haal mijn energie echt uit de energie van studenten en collega's. Dat maakt de huidige situatie voor mij lastig. Heel eerlijk, soms staar ik 's nachts wel eens naar het plafond. Je moet er ook voor waken dat je niet écht 24/7 aan het werk bent. Je wilt er natuurlijk zijn voor de studenten zijn. Maar ze sturen je op de meest rare momenten berichtjes. Ook wel eens midden in de nacht."

Hoe zorg je toch voor ontspanning of afleiding?

"Ik hockey in de tuin met mijn dochter. En ik ga bewust wandelen. Dat was een tip van een collega. Door thuis lekker te koken, behoud ik de bourgondische leefstijl."

Heeft het lesgeven op afstand je inzichten opgeleverd?

"Deze situatie levert waanzinnig veel werk op. Daarentegen is de opbrengst voor nu en later ook enorm groot. Alle lessen worden onder de loep genomen. Er ontstaan readers die er anders niet waren gekomen. We ontwikkelen nieuwe leervormen. Allemaal aspecten die de studenten complimenteren en duidelijkheid en structuur bieden. Dit zijn geen zelfbedachte woorden. Het is feedback van onze studenten. De mensen waar het uiteindelijk allemaal om gaat."

Wil je verder nog iets kwijt?

"Een dik compliment voor ons management team en de raad van bestuur. En voor onze ict-toppers. Zij hebben alles snel en duidelijk geregeld. Dit mag ook gezegd worden!"

Frank Kerstens en Roland Frijters over flipped learning

Al vijf jaar nemen Frank en Roland samen deel in verschillende Erasmus+-projecten. Een Europees subsidieprogramma voor beroepsonderwijs en volwasseneducatie. Momenteel werken ze aan project FLIP dat flipped learning toepasbaar wil maken op het volwassenenonderwijs. Samen met partners uit vijf andere landen. Frank is coördinator internationalisering en heeft geen lesgevende taak. Wel zag hij hoe hoeveel invloed de coronacrisis op de internationalisering binnen Curio had. Roland is docent Nt2. Lesgeven op afstand stond voor hem vooral in het teken van heel veel kleine stapjes maken. Vanuit de afdeling volwassenenonderwijs van Curio nemen zij deel aan het Erasmus+-project FLIP. Door de coronacrisis werd flipped learning ineens actueler dan ooit.

Naam Frank Kerstens
Leeftijd 61 jaar
Functie coördinator internationalisering

Naam Roland Frijters
Leeftijd 46
Functie docent Nt2

Julie zijn al een tijd bezig met het project FLIP. Kun je wat meer vertellen over flipped learning?

Roland: “In de traditionele manier van lesgeven start je de les met theorie. Bij flipped learning draai je de les eigenlijk om. Je legt de theorie voorafgaand aan de les uit. Aan de hand van een theorievideo bijvoorbeeld. Iedereen kan daar thuis mee aan de slag gaan. Daardoor kun je in de klas veel sneller tot verdieping komen. Je hebt meer tijd om extra begeleiding te geven en voor interactie met je studenten. Iedere student of cursist kan in zijn eigen tempo door de lesstof gaan. En het filmpje zo vaak bekijken als nodig. Voor sommigen is één keer kijken al voldoende. Een ander zal het meerdere keren bekijken totdat hij het snapt. Je bent dus minder klassikaal bezig en kunt veel meer aandacht besteden aan individuele cursisten. Flipped learning bestond al op universiteiten, hogescholen en middelbare scholen. Maar nog niet in volwassenenonderwijs.”

Kun je studenten ook niet gewoon iets uit een boek laten lezen als voorbereiding?

Frank: “Dat kan, maar is niet echt meer van deze tijd. Filmpjes spreken véél meer aan voor studenten. Als je iets ziet, leer je het makkelijker dan wanneer je het leest. Zeker voor onze doelgroep. Voor lezen is immers weer een bepaald taalniveau nodig.”

Roland: “Het kan een video zijn die je zelf hebt gemaakt. Maar sommige docenten vinden het niet fijn om zichzelf te filmen. Of weten niet hoe dat moet. Gelukkig zijn er ook op YouTube veel goede filmpjes te vinden. We merken dat uitgeverijen hier steeds meer op inspelen. Door naast de boeken ook online lessen en apps aan te bieden. We gebruiken flipped learning steeds meer bij onze hogere niveaugroepen. Het is de nieuwe manier van werken. En het is voor ons een mooie uitdaging om de lager opgeleide cursisten hiermee verder te helpen. De stapjes zijn maar klein, maar ieder stapje is er één. Het is prachtig om te zien dat mensen zonder digitale vaardigheden na een aantal lessen thuis met hun mobiel aan de slag gaan.”

Wat vinden de studenten en cursisten van flipped learning?

Roland: “We krijgen veel enthousiaste reacties. Het is mooi om te zien dat cursisten stappen maken en thuis video’s op YouTube gaan opzoeken. Ze vinden het fijn dat ze dit kunnen doen op een moment dat hen uitkomt. Zo is er een cursist die vooral ’s nachts de filmpjes kijkt en huiswerk maakt. Hij kan toch niet slapen. De dag erna arriveert hij helemaal voorbereid in de les. Superfijn vindt hij dat. In de klas hebben we dan voldoende tijd om te discussiëren of een rollenspel te doen. Uiteindelijk is dát waarvoor de cursisten naar school komen. Ze willen meer interactie, praten, contact, advies krijgen... En dat is precies het effect van flipped learning.”

Het project loopt in zes landen.

Waarom is dat zo belangrijk?

Frank: “We kunnen veel van elkaar leren. In Finland bijvoorbeeld is men veel verder met het gebruik van digitale middelen in de lessen. Wij hebben ons onderwijs anders ingericht en daar leren zij op hun beurt weer van. In Italië werken ze met open badges: een digitaal bewijs dat je bepaalde kennis of vaardigheden hebt. Iets wat we bij Curio nog niet hebben, maar wat wel erg belangrijk is voor de toekomst. Gelukkig vindt de rvb dat ook. Er is zoveel meer dan alleen een diploma. Stel je hebt geen diploma, maar kunt heel goed onderhandelen. Met een open badge kun je dat laten zien aan een toekomstige werkgever.”

Roland: “Ik vind het fijn om mijn ervaring internationaal te kunnen delen. Basiseducatie/Nt2 is binnen Curio maar een klein onderdeel. Maar in alle landen heb je natuurlijk laaggeletterden. Je leert en herkent veel van elkaar. Ondanks de verschillen in taal en cultuur.”

Wat is het resultaat van het project flipped learning?

Frank: "Het project loopt nog. Ondanks corona ging het wel gewoon door. Al was het niet ideaal. We werken aan een online cursus met alle deelnemende landen. Die wordt vervolgens vertaald in vijf talen. In de cursus leer je hoe je een les kunt flippen en waar je op moet letten. Een stimulans voor docenten om met flipped learning aan de slag te gaan. Na afloop ontvangen ze een open badge. We proberen het project zoveel mogelijk onder de aandacht te brengen. We hebben ook de verplichting om alle resultaten en ervaringen te delen. We moeten er binnen en buiten Curio de boer mee op. Flipped learning is voor zoveel onderwijsvormen bruikbaar. Zeker niet alleen voor volwassenenonderwijs. Dit najaar organiseren we een conferentie om docenten uit het hele land te inspireren en interesseren. Vanwege corona wordt dit waarschijnlijk een digitaal congres."

Hoe belangrijk is internationalisering van ons onderwijs?

Frank: "Enorm belangrijk. En gelukkig zien steeds meer mensen dat ook in. Curio heeft de verantwoordelijkheid om te laten zien dat de wereld groter is dan Nederland. We krijgen in ons leven allemaal te maken met een internationale dimensie. Het is goed om studenten daarop voor te bereiden. En het is een mooie kans voor docenten om over de grenzen te kijken. Dat geeft een nieuw soort dynamiek aan je onderwijs."

Hoe is je manier van werken veranderd sinds de coronacrisis?

Roland: "De afgelopen periode was voor onze doelgroep een grote uitdaging. Het was ontzettend lastig om iedereen in de online les te krijgen. Een deel van onze cursisten heeft weinig opleiding gehad. Sommigen zijn analfabeet en leren bij ons hoe ze hun naam en adres moeten schrijven. En ze hebben weinig tot geen ervaring met digitale middelen. Als ze al een laptop hebben, delen ze die meestal met hun kinderen. We

communiceerden in veel gevallen via WhatsApp of telefonisch. Op afstand uitleggen hoe je Teams moet installeren en gebruiken, is lastig. En soms was de enige oplossing om op school af te spreken en daar alles te installeren. In dit soort gevallen duurt het weken voordat je les kunt gaan geven. We hebben helaas ook niet alle cursisten kunnen bereiken. Maar het verschil in niveau is groot. Er zijn ook hoogopgeleiden die met gemak alle online lessen volgden."

Wat was de invloed van corona op de internationalisering binnen Curio?

Frank: "Bijna alle activiteiten zijn stil komen te staan. Studenten die in het buitenland zaten, werden in maart hals over kop teruggehaald. En studenten die nog zouden gaan, bijvoorbeeld voor een taaltraining, moesten de boel afblazen. We bedenken nu alternatieven voor het nieuwe schooljaar. Een online taaltraining Engels gemaakt door docenten van een Engelse school bijvoorbeeld. Misschien is het mogelijk om één of twee docenten uit Engeland over te laten komen om hier een training te geven. Dan hoef je niet tientallen studenten naar Engeland te laten reizen. We proberen iedereen zoveel mogelijk thuis te laten internationaliseren. Zowel de studenten als de docenten en managers."

Tot slot, welke lessen nemen jullie mee uit de coronacrisis?

Roland: "Voor de coronacrisis maakten we al een start met flipped learning. We waren dus al bewuster bezig met digitale vaardigheden bij onze groepen. Door de coronacrisis is het belang daarvan enorm doorgedrongen bij de cursisten. Je móét mee en kunt niet blijven zeggen 'dat begrijp ik niet' of 'dat kan ik niet'. Deze tijd heeft dat bewustzijn heel erg vergroot. Dit is iets wat we vast moeten houden. En ervoor zorgen dat digitale vaardigheden in ieder onderdeel van Curio aan bod komen."

"Door de coronacrisis is het belang van digitale vaardigheden enorm doorgedrongen."

Wil je meer weten over project FLIP?

Bekijk dan de [website](#) van de projectgroep. Daarop vind je ook een Engelstalige blog die Roland schreef over [flipped learning in coronatijd](#).

Volg ons op

 [instagram.com/curioonderwijs](https://www.instagram.com/curioonderwijs)

 [facebook.com/curioonderwijs](https://www.facebook.com/curioonderwijs)

 [linkedin.com/school/curioonderwijsgroep](https://www.linkedin.com/school/curioonderwijsgroep)

 [curio.nl](https://www.curio.nl)

 infopunt@curio.nl

 +31 6 22089133

curio